

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

III. ÚS 290/2023-40

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Roberta Šorla (sudca spravodajca) a sudcov Petra Straku a Martina Vernarského v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľa **Bytového podniku Dúbravka, spol. s r. o.**, Drobného 27, Bratislava, IČO 35 828 994, zastúpeného JUDr. Annou Ščepkovou, advokátkou, Saratovská 2/A, Bratislava, proti postupu Okresného súdu Bratislava IV v konaní sp. zn. 7C/52/2003 a Krajského súdu v Bratislave v konaniach sp. zn. 10NcC/37/2005, 10Co/63/2006, 9Co/21/2007, 8Co/68/2009, 12Co/142/2009, 12Co/143/2009, 6Co/132/2010, 6Co/133/2010, 6Co/385/2010, 14Co/445/2011, 14Co/41/2012, 14Co/337/2016, 14Co/8/2021 a 14Co/9/2021 takto

r o z h o d o l :

1. Postupmi Okresného súdu Bratislava IV v konaní sp. zn. 7C/52/2003 a Krajského súdu v Bratislave v konaniach sp. zn. 14Co/8/2021 (14Co/337/2016) a 14Co/9/2021 **b o l i p o r u š e n é** základné práva sťažovateľa na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a právo na prejednanie veci v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.
2. Mestskému súdu Bratislava IV v konaní pôvodne Okresného súdu Bratislava IV sp. zn. 7C/52/2003 a Krajskému súdu v Bratislave v konaniach sp. zn. 14Co/8/2021 a 14Co/9/2021 **p r i k a z u j e** konať bez zbytočných prietáhov.
3. Sťažovateľovi **p r i z n á v a** finančné zadosťučinenie **5 000 eur**, ktoré **s ú p o v i n n é** zaplatiť mu Mestský súd Bratislava IV vo výške **3 500 eur** a Krajský súd v Bratislave vo výške **1 500 eur** do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.
4. Mestský súd Bratislava IV **j e p o v i n n ý** nahradiť sťažovateľovi trovy konania **530,86 eur** a zaplatiť ich právnej zástupkyňi sťažovateľa do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.
5. Vo zvyšnej časti ústavnej sťažnosti **n e v y h o v u j e**.

Odôvodnenie:

I.

1. Sťažovateľ sa ústavnou sťažnosťou doručенou ústavnému súdu 6. mája 2023 domáha vyslovenia porušenia základných práv na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva na prejednanie veci v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupmi všeobecných súdov v civilnom spore s tým, že krajskému súdu sa prikáže konať bez zbytočných prietahov a bude mu priznané primerané finančné zadosťučinenie 5 000 eur.

II.

2. Sťažovateľ sa ako správca bytového domu žalobou z augusta 2003 proti žalovaným domáhal zaplattenia 438,41 eur z dôvodu odpojenia ich bytu od ústredného vykurovania v bytovom dome. Okresný súd v rokoch 2004 a 2005 nariadil tri pojednávania a ustanovil znalca, ktorý mal vykonať obhliadku bytu žalovaných. Žalovaní byt nespřístupnili. Okresný súd im preto uznesením z decembra 2006, ktoré bolo potvrdené uznesením krajského súdu z marca 2008, uložil poriadkovú pokutu. Vec bola na prelome rokov 2005 a 2006 tri mesiace na krajskom súde, keď krajský súd nevyhovел námietke zaujatosti žalovaných proti sudkyňi okresného súdu. Okresný súd prvým rozsudkom z novembra 2008 žalobe vyhovel. Odvolanie žalovaných proti tomuto rozsudku bolo vo februári 2009 predložené krajskému súdu, ktorý ho však v apríli 2009 vrátil, na čo okresný súd doplniacím rozsudkom z júna 2009 konanie v časti zvyšku úrokov z omeškania zastavil. Spis bol v auguste 2009 predložený krajskému súdu, ktorý ho v marci 2010 opätovne vrátil okresnému súdu. Okresný súd spis doplnený o chýbajúcu zápisnicu obratom vrátil krajskému súdu, ktorý uznesením z apríla 2010 rozsudok okresného súdu zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie.

3. Sťažovateľ v auguste 2010 vzal žalobu v časti istiny späť. Okresný súd uznesením z 25. októbra 2010 konanie v tejto časti zastavil a pripustil zmenu žaloby. Konanie o neúspešnom odvolaní žalovaných proti tomuto uzneseniu bolo skončené uznesením krajského súdu z decembra 2010. Následne okresný súd nariadil pojednávanie na máj 2011, ktoré sa nekonalo pre neprítomnosť sudkyne, no na ďalšom pojednávaní v septembri 2011 rozsudkom, ktorý opravil uznesením z decembra 2011, žalovaných zaviazal zaplatiť sťažovateľovi úrok z omeškania 267,79 eur. Na odvolanie žalovaných, ktoré bolo krajskému súdu predložené v januári 2012 bol i tento druhý rozsudok uznesením krajského súdu z júna 2013 zrušený a vec znova vrátená okresnému súdu z dôvodu, že napriek záväznému právnenmu názoru sa okresný súd nezaoberal nárokom sťažovateľa.

4. Okresný súd po pojednávaní 10. februára 2014 uznesením z 24. februára 2014 nariadil znalecké dokazovanie. Napriek tomu, že strany zložili preddavok, znalec v júni 2014 oznámil prerušenie prác pre neposkytnutie preddavku. O poskytnutí preddavku okresný súd rozhodol v decembri 2014 a posudok bol súdu predložený v júni 2015. Po vyjadrení strán okresný súd 31. marca 2016 rozhodol tretím rozsudkom, ktorým žalovaným uložil zaplatiť sťažovateľovi úrok z omeškania 15,99 eur a vo zvyšku tohto nároku 251,80 eur žalobu zamietol. I proti tomu žalovaní podali odvolanie, ktoré bolo v auguste 2016 predložené krajskému súdu. Prípisom z 26. novembra 2019 krajský súd vrátil spis okresnému súdu, keď podania žalovaných z rokov 2010 a 2011 posúdil ako ich vzájomnú žalobu, o ktorej má okresný súd rozhodnúť.

5. Okresný súd nariadil pojednávanie na 24. február 2020, ktoré bolo odročené na neurčito, pretože žalovaní podali námietku zaujatosti sudkyne a návrh na prikázanie veci inému súdu. Tomu krajský súd uznesením z 5. marca 2020 nevyhovel. Následne sa uskutočnilo pojednávanie 22. júna 2020 a 20. júla 2020 okresný súd rozsudkom doplnil rozsudok z marca 2016 tak, že vzájomnú žalobu zamietol. Proti dopĺňaciemu rozsudku podali žalovaní odvolanie. Okresný súd uznesením z 13. októbra 2020 uložil žalovaným zaplatiť súdny poplatok za odvolanie, doručil odvolanie žalovaných sťažovateľovi, ktorý sa k nemu vyjadril, a následne ho doručil žalovaným. Odvolania žalovaných proti rozsudku okresného súdu z marca 2016 (pôvodne pod sp. zn. 14Co/337/2016, teraz pod sp. zn. 14Co/8/2021) a proti dopĺňaciemu rozsudku (sp. zn. 14Co/9/2021) sa od apríla 2021 nachádzajú na krajskom súde, ktorý o nich doteraz nerozhodol.

III.

6. Sťažovateľ zdôrazňuje, že konanie nie je právoplatne skončené, hoci od podania žaloby uplynulo 20 a vzájomnej žaloby 12 rokov. Žiada posúdiť dĺžku konania ako celku vrátane všetkých konaní na krajskom súde. Považuje za neprijateľné, aby konanie v skutkovo a právne nenáročnej veci nebolo právoplatne skončené, hoci k tomu nijak neprispel, dokonca na rozdiel od žalovaných sa proti žiadnemu z rozhodnutí neodvolal. Postup okresného súdu vníma ako neefektívny a poznačený priet'ahmi pri úkonoch, ktoré neviedli k ukončeniu veci. Obdobne je priet'ahmi poznačený aj postup krajského súdu, na ktorom sa spis nachádzal sedem až osem rokov. Považuje za nepochopiteľné, že krajský súd vrátil spis okresnému súdu bez rozhodnutia až po troch rokoch. Za neprimeranú považuje aj súčasnú dĺžku konania na krajskom súde. Oba sudy sú zodpovedné za celkom neprimeranú dĺžku konania.

7. Mestský súd Bratislava IV, na ktorý prešiel výkon súdництва z Okresného súdu Bratislava IV, predložil vyjadrenie sudkyne, ktorej bola vec pridelená v októbri 2013. Táto poukázala na to, že rozhodla rozsudkom z marca 2016, no podania žalovaných neposúdila ako vzájomnú žalobu a osobitne o nich rozhodla len na pokyn krajského súdu. Zhrnula, že postupovala s ohľadom na počet pridelených vecí bez subjektívne zavinených priet'ahov.

8. Krajský súd poukázal na personálne problémy v obsadení senátu, ktorý od 1. mája 2020 pracoval v dvojčlennom zložení a i predtým bol dlhodobo zaťažovaný vysokým počtom nerozhodnutých vecí, a preto musí rozhodovať skôr predložené veci. Dôvody, ktoré bránili skoršiemu rozhodnutiu, sú preto výlučne objektívnej povahy.

IV.

9. Účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov je odstránenie stavu právnej neistoty. K odstráneniu tohto stavu dochádza zásadne až právoplatným rozhodnutím súdu (IV. ÚS 221/04). Porušenie základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov sa skúma s ohľadom na okolnosti prípadu z pohľadu (i) právnej a faktickej zložitosti veci, (ii) správania účastníka a (iii) postupu súdu (I. ÚS 41/02). Okrem toho sa prihliada aj na význam sporu pre sťažovateľa (II. ÚS 32/02).

10. Konanie o zaplatenie peňažnej sumy pri správe bytov patrí do bežnej agendy všeobecných súdov. Vec preto nemožno hodnotiť ako nadmerne skutkovo či právne zložitú, a to aj napriek tomu, že vo veci bolo potrebné vykonať znalecké dokazovanie. Podstatne k prieťahom na okresnom súde prispeli podania žalovaných, ktoré museli byť viackrát predložené na rozhodnutie krajskému súde bez toho, aby ich procesným námietkam bolo vyhovené. V správaní sťažovateľa neboli zistené žiadne skutočnosti, ktoré by vplývali na dĺžku konaní. Sťažovateľ sa ako správca bytového domu domáhal proti žalovaným úhrady platieb, ktoré za žalovaných ako správca uhrádzal. Vzhľadom na započítanie neskorších platieb žalovaných bol po auguste 2010 predmetom konania už iba úrok z omeškania. Význam sporu pre sťažovateľa preto nie je vysoký.

11. Rozhodujúcim spôsobom k neskončeniu konania prispela nesústredená rozhodovacia činnosť okresného súdu, ktorý vo veci rozhodol dvakrát zrušenými rozhodnutiami. V roku 2008 po približne piatich rokoch od podania žaloby a znova v septembri 2011, pričom oba jeho rozsudky boli uzneseniami krajského súdu zrušené. Prejavom nesústredného postupu okresného súdu je i to, že jeho rozsudky museli byť dopĺňané a opravované. K zrušeniu rozhodnutí okresného súdu došlo v dôsledku nekoncentrovania sa na rozhodujúce skutočnosti. Popritom medzi jednotlivými úkonmi okresného súdu dochádzalo opakovane k niekoľkomesačným odstupom. Bez potreby bližšej analýzy procesného postupu okresného súdu je v postupe okresného súdu zrejma nesústredená činnosť, ktorá viedla k tomu, že vec po 20 rokoch nie je právoplatne skončená.

12. Postup krajského súdu tiež výrazne prispel k celkovej dĺžke konania. Je nepochopiteľné, že krajský súd, ktorému bol spis s odvolaním predložený už v auguste 2016, ho po vyše troch rokoch v decembri 2019 vrátil okresnému súde bez rozhodnutia, pretože dospel k názoru, že podanie žalovaných je vzájomnou žalobou. Pritom spis už bol predložený krajskému súde pre odvolanie žalovaných proti rozsudku okresného súdu zo septembra 2011, keď sa sporné podanie žalovaných už v spise nachádzalo, no krajský súd ho takto neposúdil a na nedostatok okresný súd vôbec neupozornil. Konanie o odvolaní proti rozsudku z marca 2016 tak aktuálne i napriek upravenej spisovnej značke trvá od augusta 2016, teda približne sedem rokov. Krajskému súde nič nebránilo v tom, aby o odvolaní z roku 2016 rozhodol, a to aj napriek tomu, že nebolo rozhodnuté o vzájomnej žalobe žalovaných, ktorý tento nedostatok mohli namietat' vlastným podaním.

13. K porušeniu základného práva sťažovateľa na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a obsahovo zhodného práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru došlo nielen postupom okresného súdu, ale aj postupom krajského súdu v konaniach o posledných dvoch odvolaniach. Vo vzťahu k ostatným namietaným konaniam krajského súdu nebolo ústavnej sťažnosti vyhovené, pretože tieto konania nevykazujú dĺžku, ktorá by bola v rozpore s označenými ústavnými právami a ktorú vzhľadom na ich výsledok spočívajúci v zrušení rozsudkov okresného súdu možno pričítať práve súdu prvej inštancie. Vzhľadom na neakceptovateľnú celkovú dĺžku konania, obdobia nečinnosti či neefektívnej činnosti okresného súdu a krajského súdu bolo ústavnej sťažnosti podľa čl. 127 ods. 2 ústavy vyhovené a bolo vyslovené porušenie týchto ústavných práv. Pretože do nálezu vo veci sťažovateľa nebolo právoplatné rozhodnuté a okrem rozhodnutia krajského súdu o odvolaní žalovaných budú pre právoplatné skončenie veci nevyhnutné aj úkony okresného súdu, bolo obom súdom podľa čl. 127 ods. 2 ústavy prikázané konať bez zbytočných prieťahov.

14. Vo vzťahu k namietanému porušeniu základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy treba uviesť, že v prípadoch extrémnych prieťahov v konaní dochádza k porušeniu práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov už samotnou dĺžkou súdneho konania, ktorá predlžuje stav právnej neistoty do takej miery, že sa právo na súdnu ochranu stáva iluzórnym, a teda ho ohrozuje vo svojej podstate (I. ÚS 39/00, I. ÚS 66/03, III. ÚS 113/07). Postup okresného súdu a krajského súdu, v dôsledku ktorého napadnuté konanie nie je ani po dvadsiatich rokoch ukončené, je nezlučiteľný s požiadavkami vyplývajúcimi z podstaty základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy. Extrémne dlhé súdne konanie bez právoplatného rozhodnutia vo veci samej totiž vo svojej podstate vo vzťahu k sťažovateľovi možno kvalifikovať ako odmietnutie spravodlivosti, a preto bolo vyslovené aj porušenie základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy.

15. Cieľom finančného zadosťučinenia je dovŕšenie ochrany porušeného základného práva v prípadoch, v ktorých sa zistilo, že k porušeniu došlo spôsobom, ktorý vyžaduje nielen vyslovenie porušenia, prípadne príkaz na ďalšie konanie bez pokračujúceho porušenia základného práva (IV. ÚS 210/04). Tak je to aj v tomto prípade. S prihliadnutím na celkovú dĺžku konania, správanie sťažovateľa, procesný stav konania v čase podania ústavnej sťažnosti, predmet konania a jeho akcesorický charakter v pomere k meritu veci, bolo sťažovateľovi podľa čl. 127 ods. 3 ústavy priznané finančné zadosťučinenie 5 000 eur, z ktorých 3 500 eur zaplatí mestský súd a 1 500 eur krajský súd.

16. Čo sa týka personálnych problémov okresného súdu a krajského súdu, treba uviesť, že systémové zlyhania správy súdnictva nemôžu byť dôvodom zmarenia základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov a nezjavujú Slovenskú republiku zodpovednosti za prieťahy (II. ÚS 481/2017). Účelom týchto práv nie je pomenovanie príčin prieťahov alebo dospieť k záveru, či majú objektívny alebo subjektívny charakter. Dôležité je rozhodnúť o tom, či k týmto prieťahom v konaní došlo, a odstrániť stav právnej neistoty sťažovateľa.

V.

17. Zistené porušenie základných práv sťažovateľa odôvodňuje to, aby mu mestský súd podľa § 73 ods. 3 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov nahradil trovy konania, ktoré mu vznikli právnym zastúpením a ktorých výška 530,86 eur bola určená podľa vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov, čo za dva úkony právnej služby (prevzatie a príprava zastúpenia, podanie ústavnej sťažnosti $2 \times 208,67$ eur) spolu s náhradou podľa § 16 ods. 3 uvedenej vyhlášky ($2 \times 12,52$ eur) predstavuje 442,38 eur a k čomu vzhľadom na to, že advokátka sťažovateľa je platiteľom dane z pridanej hodnoty, treba pripočítať túto daň.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 18. augusta 2023

Robert Šorl
predseda senátu